

L.dz.ŚIR/K/082/78/2015

Katowice 07.08.2015 r.

Pan

Dr inż. Piotr Litwa

Wojewoda Śląski

Stanisław Paweł Wąjrowski

Zarząd Śląskiej Izby Rolniczej, analizując sytuację rolników naszego województwa w związku z wystąpieniem suszy, przedstawia stanowisko i wnioski w tej sprawie.

Od strony faktycznej zjawisko suszy występuje na terenie naszego województwa od początku 2015 roku, co związane jest z niedoborem opadów już od jesieni 2014 roku. Objawy suszy fizjologicznej wystąpiły najwcześniej w zbożach ozimych, zwłaszcza na glebach lekkich i bardzo lekkich. Nasilenie suszy fizjologicznej wystąpiło zwłaszcza w miesiącu kwietniu i maju i dotknęło zboża jare oraz użytki zielone. W przeciwieństwie do województw centralnych i północno – wschodnich, zjawisko suszy fizjologicznej w naszym województwie ma charakter mozaikowaty, co ma związek z bardzo nierównym występowaniem opadów i to na bardzo niewielkiej powierzchni, nawet w obrębie jednej gminy. Skutki tej suszy nie zostały niestety zniwelowane opadami jakie miały miejsce w miesiącu czerwcu i w lipcu, ponieważ rośliny zbożowe zakończyły przedwcześnie wegetację, a dla użytków zielonych ilość opadów występująca w tym okresie była niedostateczna.

Od strony formalnej problem suszy w rolnictwie jest uregulowany prawnie. Kryterium wystąpienia suszy jest bilans wodny sporządzony dla okresu od 1 kwietnia do 31 października w układzie kwartalnym przez IUN i G w Puławach, na podstawie danych Instytutu Meteorologii i Gospodarki Wodnej. Oficjalne informacje są publikowane i są podstawą do zaliczenia danej gminy i województwa do obszaru objętego suszą. Podstawowym kryterium jest niedobór co najmniej 140 mm opadów dla danej kategorii gleby i dla danej kategorii rośliny uprawnej. Wg aktualnie dostępnego komunikatu w sprawie bilansu wodnego, na terenie Polski nie występuje zjawisko suszy, natomiast biorąc pod uwagę komunikaty poprzednie, zjawisko suszy występuje na terenie 13 województw. Należy zwrócić uwagę, że dane dotyczące bilansu wodnego nie odnoszą się do trwałych użytków zielonych, a także pomijają skutki niedoborów z okresu zimowego.

Wg danych Instytutu Uprawy Nawożenia i Gleboznawstwa w Puławach wynika, że zagrożenia wystąpieniem suszy rolniczej na obszarze Polski nie ma (Komunikat Nr 7). Odnotowane wartości Klimatycznego Bilansu Wodnego (KBW) są jednak na większości obszarów Polski ujemne, a w niektórych miejscach bliskie wartościom krytycznym. Wystąpienie krytycznej wartości KBW oznacza przeciętne obniżenie plonów w skali gminy o 20% w danym roku w stosunku do plonów uzyskiwanych przy średnich wieloletnich warunkach pogodowych. A zatem, jeżeli już zostanie ogłoszony stan suszy rolniczej oznacza to, że ostateczne plony w danej gminie dla uprawy, której wartości progowe zostały przekroczone, będą niższe o 20% w danym roku w stosunku do plonów uzyskiwanych przy

średnich wieloletnich warunkach pogodowych. Jednakże zdarza się bardzo często, że wartości KBW są bliskie wartości krytycznych, ale nie zostają one przekroczone, oznacza to, że średnie straty w plonach w gminie teoretycznie nie przekroczą 20%. Ale i w tych przypadkach w poszczególnych gospodarstwach straty w plonach mogą wynosić 30% a nawet i więcej. Należy też stwierdzić stanowczo, że w przypadku informacji IUNG, że susza nie wystąpiła w rozumieniu Ustawy, to trzeba zauważyć, że każdy niedobór wody dla roślin powoduje obniżkę plonów i że susza wystąpiła na danym terenie powodując straty w gospodarstwie rolniczym w zależności od jej nasilenia.

Również na terenie naszego województwa nasilają się objawy krytycznego braku wody w uprawach polowych. Obecnie żniwa w naszym województwie znajdują się na półmetku i z informacji, jakie napływają do Izby wynika, że plony zbóż i rzepaku są przeciętnie niższe o ok. 30% a na glebach najłżejszych, zwłaszcza w powiatach północnych, spadek plonów zbóż sięga nawet 60%. Równocześnie pogarsza się stan użytków zielonych z czym wiążą się też problemy hodowców zwierząt, zwłaszcza bydła. Łąki wyschły, nie ma więc w wielu gospodarstwach możliwości zgromadzenia wystarczającej ilości odpowiednich pasz objętościowych [mających w kilogramie suchej masy mniej niż 4,1 MJ energii netto i więcej niż 18 proc. włókna surowego]. Równocześnie pogarsza się szybko stan kukurydzy – kluczowej rośliny paszowej w produkcji bydła. Część naszych hodowców bydła będzie zatem zmuszona do zakupu na rynku tych pasz, co przy spadających cenach mleka i wysokich karach za przekroczenie kwot mlecznych w ostatnim roku może spowodować konieczność ograniczania lub wręcz likwidacji tej produkcji. Co istotne, nawet poprawa warunków wilgotnościowych w najbliższych tygodniach nie spowoduje już znaczących wzrostów wielkości plonów.

Ponieważ oficjalnie suszy w naszym województwie nie ma (za wyjątkiem Gminy Lipie w Powiecie Kłobuckim), nie działają mechanizmy prawne i ekonomiczne, które z założenia mają ograniczyć skutki ekonomiczne tej klęski w gospodarstwach rolnych. Zatem nasi rolnicy nie mogą skorzystać z mechanizmów określonych w przepisach krajowych i UE (Rozporządzenie 702/2014). Wg naszej oceny ta sytuacja jest dla naszych rolników krzywdząca, tym bardziej, że w mediach są podawane oficjalne informacje o przyspieszeniu prac tzw. komisji klęskowych. Przeciętny rolnik nie może zrozumieć, dlaczego kryterium czysto techniczne, tj. Klimatyczny Bilans Wodny i Rozporządzenie z 27 stycznia 2015 roku o w sprawie realizacji niektórych zadań Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa ogranicza jego dostęp do obiektywnie potrzebnej pomocy.

Zarząd Śląskiej Izby Rolniczej informuje, że już od 2010 roku po powodzi, występowaliśmy (także w formie uchwał Porozumienia Izb Rolniczych Polski Południowo-Wschodniej) do Ministra Rolnictwa z wnioskiem o zmianę przepisów w zakresie klasyfikacji zjawisk klęskowych oraz w zakresie 30% kryterium dochodu produkcji, ponieważ skutkuje to niesprawiedliwym podejściem do rzeczywistego zakresu szkód w poszczególnych gospodarstwach.

Równocześnie Zarząd Śląskiej Izby Rolniczej informuje, że w czasie Walnego Posiedzenia Krajowej Rady Izb Rolniczych w dniu 29.07.2015 r. została podniesiona w formie wniosku sprawa nieprzystawania obecnie obowiązujących przepisów w sprawie pomocy suszowej do rzeczywistości, w szczególności zwrócono uwagę na zbyt rzadką sieć punktów pomiarowych IMiGW oraz na pominięcie skutków suszy w okresie zimowym (przed 1 kwietnia)

W tej sytuacji wnosimy o podjęcie działań na rzecz pomocy naszym rolnikom poszkodowanym przez suszę. Rozumiemy, że procedury prawne w obecnym kształcie blokują podjęcie wielu działań administracji rządowej. Jednak biorąc pod uwagę ważny interes społeczny uważamy, że, mimo wszystko, na terenie naszego województwa, tzw. komisje klęskowe powinny, na wniosek rolników i organów gmin, przeprowadzać wizje lokalne i

sporządzać protokoły. Jest to niezbędne dla celów dowodowych np. w związku z ubieganiem się o ulgi w podatku rolnym, a przede wszystkim będzie to ważnym gestem potwierdzającym zainteresowanie Rządu problemem rolników w naszym województwie i wpłynie na uspokojenie nastrojów społecznych na wsi. Może też wystąpić okoliczność spotęgowania się klęski suszy (lub innych klęsk żywiołowych) w następnych miesiącach a Rząd mógłby podjąć decyzje nadzwyczajne o uruchomieniu pomocy dla poszkodowanych – jeśli taka okoliczność stałaby się faktem, brak protokołów określających straty w uprawach już zebranych wcześniej mógłby się stać przeszkodą w otrzymaniu takiej pomocy przez naszych rolników.

Z poważaniem

PREZES RZĄDU

mgr inż. Roman Włodarz